

Tudomány- politikai és szervezési tanácskozás

A Magyar Tudományos Akadémia Szege-
di Bizottsága az MSZMP Csongrád me-
gyei és Szeged Városi Bizottsága, valamint
a Csongrád megyei és a Szeged m. j. vá-
rosi tanács vezetőinek részvételével ja-
nuár közepén a tudománypolitika és a tu-
dományszervezési időszak kérdéseiről ta-
nácskozott. Siklós János, a megyei pártbi-
zottság titkára, bevezető előadásában a
tudományoknak a mai társadalmi és gaz-
dasági fejlődésben egyre fontosabbá váló
szerepéről beszélt, majd azokról a témakör-
ről és tudományágokról, melyek kidolgo-
zása és fejlesztése a jövő szempontjából
igen fontos. Az ezután kialakuló vitában
városunk politikai és tudományos életének
reprezentánsai mondták el véleményüket
e kérdéssel kapcsolatban, illetve ismertet-
ték saját szakterületeik lehetőségeit és
adottságait.

Az ülés végére kialakultak azok a té-
makörök, melyek a következő ötéves és a
még távolabbi tervek, célok megvalósítása
érdekében fontosak. Eppen ezért kidolgo-
zásukra szakbizottságok alakulnak.

Nem ez az első ilyen jellegű kapcsolat
a szegedi tudományos élet és a város tár-
sadalmi-politikai vezetése között. Az
együttműködés kialakítása már 1967-ben
elkezdődött. Maga a jelenség természetes
és szükségszerű. Minden megfelelő fejlő-
dési fokot elérő országban általános és tör-
vényszerűen bekövetkező folyamat meg-
valósulásának lehetünk tanúi. Társadalmi
fejlődésünk jelenlegi szakaszában, az új
mechanizmus következtében kialakulóban
levő gazdasági gyakorlatunkban, a gazda-
sági és társadalmi élet viszonyainak össze-
tettebb és gyorsabb változásainak idősa-
kában szükségessé és sürgetővé válik a
mindennapi gyakorlat és a tudományos
fejlődés eredményeinek közelítése. Ko-
runkban a tudomány egyre inkább köz-
vetlen termelő erővé válik. A tudomány-
politikai tanácskozás voltaképpen a fenti
folyamat tudatos felismerése eredménye-
képpen jött létre.

Az ülés elősorban szűkebb pátriánk, a
megye és a város szükségleteiből és igé-
nyeiből indult ki. Számbevétték, milyen le-
hetőségekkel rendelkeznek ehhez a mun-

kához egyetemünk, az akadémiai intéze-
tek, valamint a Mezőgazdasági Tudomá-
nyos Kísérleti Intézet. Fontos társadalom-
tudományi, természettudományi és orvos-
tudományi kérdések voltak napirenden.
Az ülésen körülhatárolták ezek aktuális,
gyors kidolgozásra váró részterületeit. Kül-
önösen fontosak a bevezető előadásban is
említett tudományok: a szociológia, a ki-
bernetika; az ipar és a mezőgazdaság igé-
nyeinek kielégítését szolgáló szakterüle-
tek; az orvostudomány feladatai.

Még nagyobb jelentőséget ad a tudomá-
nyos élet és a megyei-városi vezetés kö-
zötti együttműködésnek az a tény, hogy
kialakítása a következő ötéves terv vég-
leges elkészítése előtt megtörténik. Így az
egyetemnek és a kutatóintézetek már köz-
vetlenül segíthetnek a tervezés munkájá-
ban. Most készül a tizenöt éves távlati
fejlesztési terv is, kialakításába már szin-
tén intenzíven bekapcsolódhat tudományos
életünk.

A tudomány és a gyakorlati élet egy-
máshoz közelítésének, a tudomány közvet-
len termelő erővé válásának folyamatában
ez a tanácskozás egy lépéssel megelőzte az
országos szintű eseményeket. De már köz-
pontilag is megkezdődött tudománypoliti-
kai munkánk fejlesztése. A tudománypoli-
tikai elvek új rendszerének megvalósítá-
sában és végrehajtásában előreláthatóan
nagy feladatok várnak a megye és Szeged
város szakembereire.

Szükségszerű és mindenképpen hasznos
a szellemi, valamint a politikai és társa-

dalmi élet célkitűzéseinek koordinálása
Haszna és jelentősége a távolabbi lehe-
tőségeket tekintve szinte felmérhetetlen. Az
egyetemi és akadémiai intézetek ugyan az
eddigiekben is bekapcsolódtak a gazdasági
és társadalmi feladatok megoldásába. Csak
egy közismert példát említsünk: a Kiber-
netikai Intézet máris sok vállalat munká-
ját könnyíti meg. Segít a piaci igények
gyorsabb és rugalmasabb követésében. A
gazdaságosabb munkairányítás megterem-
tésében. Munkája kétoldalúan gyümöl-
csöző. Részint növeli az adott vállalat gaz-
daságosságát, részint csökkenti a drága
elektronikus számítógép állásidőjét. A le-
hetőség a továbbiakban szervezett formá-
ban áll majd a tanszékek rendelkezésére.
Mindez növeli a kölcsönös elvárások és
igények kielégítésének lehetőségét, szoro-
sabbra fonja a kapcsolatokat a város és a
városnak egy kissej jellegű is szolgáltató
tudományos intézetek között.

Meg kell még említenünk, hogy a kap-
csolatok bővítését a szegedi tudományos
élet képviselői kezdeményezték. Magukévé
tették azt az igényt, hogy szervezett se-
gítséget nyújtsanak azoknak a lokális fel-
adatoknak a megoldásában, melyeken a
megyei és városi vezetés dolgozik.

SZ. I.

A párt- építés néhány kérdése tudomány- egyete- münkön

A Pártélet 1968. februári számá-
ban, Kurucz Imre—Kornidesz
Mihály: *Az egyetemi-főiskolai
pártmunka* című cikkében olvasható az
alábbi, nagyon elgondolkodtató néhány
mondat: „Az egyetemeken, főiskolákon
a párttagságnak csak elenyésző száza-
léka hallgató. Budapest öt egyetemén a
párttag hallgatók aránya 1963-ban 2,5%
volt. Jelenleg azonban már csak 1,1%
és vannak egyetemek, ahol a hallgatók
között a párttagok aránya csak ezre-
lékben mérhető”.

Nálunk ennél valamivel jobb a hely-
zet, de annival semmi esetre sem, hogy
mindent rendben levőnek találhatnánk
már pusztán a számszerűség tekintetében
is. A tendencia ugyan fordított a
budapestiéhez képest — egyetemünkön
az utóbbi öt évet tekintve 1,5%-ról
csaknem 3%-ra emelkedett a párttag
hallgatók aránya —, s bár szerénytelen-
ség nélkül állíthatjuk, hogy egyetemün-
kön alapvetően jó, eredményes párt-
építő munka folyt, attól még messze
vagyunk, hogy minden tekintetben elé-
gedettek lehettünk, hogy ne tűzzük ki
a realitás célkitűzését. Mindehhez elsősor-
ban az elvi egység biztosítása szüksé-
ges a pártépítés legfontosabb kérdése-
iben. Ennek elősegítése érdekében vitatta
meg pártépítő munkánk helyzetét, fel-
adatait legutóbbi ülésén az egyetem
pártbizottsága, s az itt kialakult állás-
foglalásnak néhány gondolatát emeltük
ki ebben a cikkben.

Sokéves tapasztalat mutatja, hogy a
hallgatói pártépítés jelentőségének meg-
ítélésében, a megjavítás szükségességé-
nek elismerési fokában, s emellett
még egy sor fontos elvi kérdés értel-
mezésében nincs teljes, esetenként meg-
közelítő nézetazonosság sem párttag-
gunk körében.

Az alapprobléma a következő: elége-
detlenek legyünk-e pártépítési eredmé-
nyeinkkel, vagy ne? Másképpen fogal-
mazva: szükség van-e egyáltalán a
hallgatói pártépítés fokozására, vagy
nincs? A válaszok nem egyértelműek.
Akik inkább a tagadó állásponton van-
nak — s feltétlenül hozzá kell tenni,
ők a kisebbség —, az alábbi fő érvekre
szoktak általában hivatkozni: a hallga-
tóságnak a mainál nagyobb arányú
párttagsága automatikusan magában
rejti a felhígulás veszélyét; ehhez kap-
csolódva: nem szabad lejáratni a párt-
tag fogalmát, végső soron a párt tekin-
télyét azzal, hogy túl sok hallgatói párt-
tagunk van; az aktív pártépítő munka
lehetőségei nagyon korlátozottak, a

kezdeményezés nem történhet meg ré-
szünkről, mert ebben az esetben a tag-
toborzás vádjá érhet bennünket; a párt-
építő munkát nem lehet erőszakosan
felgyorsítva, kampányszerűen végezni.

Ezek az érvek csak részgazságokat
tartalmaznak. A döntő kérdés ugyanis
szerintünk nem abban van, hogy a
hallgatók 1, 5 vagy 10%-a párttag-e,
hanem abban, hogy hallgatóink álta-
lános eszmei-politikai szintjéből adó-
dóan, s ezzel összefüggésben a párttag-
ságra szubjektív megelégedett hallgatók
arányához viszonyítva mennyi lesz kö-
zülük effektív párttag. Azt termé-
szetesen, hogy mekkora a párttagságra
megérett hallgatók aránya, pontosan le-
mérni lehetetlen, de számos jelből és
tényből következtetni lehet rá. Azt biz-
vást elmondhatjuk, hogy ha belenyug-
szunk a jelenlegi helyzetbe, a mostani
hallgatói párttag arányba, akkor rend-
kívül rossz bizonyítványt állítunk ki
mind a párt-, mind a KISZ-szervezet,
mind az állami vezetés és az oktatók
munkájáról, tehát általában az egyete-
mi oktató-nevelő munkáról. *Meggyőző-
désünk, hogy nem a felhígulás veszélye
a reális jelenleg, hanem ellenkezőleg:
hogy arra érdemes hallgatók szép szá-
mával nem jutnak el a pártba való felvé-
telig az egyetemen — nem kis részben
a mi hibánkból.*

Ami a tagtoborzás és a kampány kér-
dését illeti, az egyetemi pártbizottság
sohasem mondta — és felsőbb pártfő-
rumokon sem állították — azt, hogy a
mennyiséget akarjuk előtérbe állítani a
minőség rovására. Hangsúlyozzuk, a
legkisebb minőségi engedmény nélkül
szorgalmazzuk a pártépítési munka
megjavítását, abban a meggyőződésben,
hogy ennek — a párt jellegéből adó-
dóan szükségszerűen magas — minőségi
szintnek több hallgatónk megfelel, mint
amennyit eddigi pártépítő tevékenység-
ünk számszerű eredménye tükröz.

A „tagtoborzás” szubjektív oldaláról
szólva: a dialektika elvének érvényesí-
tésére kell törekedni itt is. Olyan dia-
lektikára, ami nem agítál meg senkit
eredeti akarata ellenére a párttagságra,
de nem is hagy senkit önmagára abban
a belső dilemmában, hogy kérje-e tag-
felvételt, vagy ne. Úgy is mondhat-
nánk, olyan dialektika ez, amelyben a
szándékoknak, a mindkét részről meg-
érlelt és megalapozott elhatározásoknak
valahol félúton kell találkozniuk,
vagyis a hallgatók párttagsági szándé-
kának kissé elébe is kell menni, mert
sokan a párt-szervezet, illetve egyes
párttagok eme tapintatos érdeklődésé-
nek, ösztönzésének hiányában a döntő
lépésre, a pártba való jelentkezésre ne-
hezen lennének képesek, vagy hosszabb
ideig halogatnák.

Természetesen az alapvető elv,
amit nem szabad megsérteni: az
önkéntesség elve. Az, hogy a
pártba mindenki önkéntes elhatározás
alapján kéri felvételt. De az önkéntes-
séget se lehet úgy értelmezni, hogy tel-
jesen légmentesen, külső hatásoktól
függetlenül alakul ki, érlelődik meg és
jut el a teljes elhatározásig. A legfon-
tosabb kérdésnek e vonatkozásban azt
tartjuk, hogy megvan-e a szükséges
belső készenlet a párttagságra az illető
hallgatóknak, s ehhez képest másod-
rangú dolog, hogy kapnak-e egyes párt-
tagok részről bizonyos bátorítást, ösz-
tönzést.

Az előbbieknél érintett alapvető elvi
kérdések hol koncepciózusan, hol ke-
vésbé tudatosan — rész kérdésekre vo-
natkoznak, vagy helyes elvi alapon, de
tévés gyakorlati konkretizálással — ér-
vényesülnek a pártépítés egyik legdön-
tőbb mozzanatánál, a tagfelvétel elbí-
rálásánál. Az elvi kérdések itt úgy öl-
tenek testet, hogy melyek a felvétel, az
elbírási kritériumai az egyetemen, il-
letve ezek hogyan értelmezendők.
Általános tapasztalat, hogy a felvéte-

lek körüli vita az alábbi fő témák kap-
csán bontakozik ki: a hallgatók világ-
nézeti-politikai állásfoglalása; általános
emberi, erkölcsi magatartása; a hall-
gató társadalmi-mozgalmi tevékenysé-
ge; szakmai munkája, tanulmányi erede-
ménye.

Az első két kérdés még viszonylag
ritkábban ad vitalehetőséget, mert a
megítélés itt eléggé egyértelműen meg-
történhet. A másik két pont ellenben
értelmezési tekintetben is sokat vitatott
a taggyűléseken.

A társadalmi-mozgalmi munka meg-
ítélésében a helyes alapelveknek a kö-
vetkezőket tartjuk:

— A KISZ-funkció önmagában nem
értékmérő, nem minősítési alap, mert a
vele járó feladatokat jól, vagy rosszul
s elvégezhetik. Ugyanakkor kétségek
előny a tagfelvételnél, ha e munkát az
illetékes szervezetek és szervek által
elismerten, lelkiismeretesen és eredmé-
nyesen végzi valaki.

— Ennél sokkal bonyolultabb az
„egyszerű KISZ-tagok” mozgalmi mun-
kájának megítélése. Vitathatatlan, hogy
a nem-funkcionáriusi mivolta senkit
sem akadályozhat meg abban, hogy
párttag legyen. Az érdemi munkát ösz-
szességében kell itt mérlegre tenni, s
ez már átvezet bennünket a következő
problémához.

— Mi a tagfelvételhez megkövetel-
hető minimum a társadalmi-mozgalmi
munka területén? Mert ez rendkívül
sokrétű az egyetemen, többek között
olyan megnyilvánulási formákat sorol-
hatjuk fel — a belső, alapszervezeti
élet teendőin túl —, mint pl. diákköri
munka, az egyetemi művészeti együt-
tesnek tevékenységében való részvétel,
építőtábori munka, népművelő tevé-
kenység, egyetemen kívüli KISZ-szer-
vezetek segítése, patronálása stb. *Sze-
rintünk abban az esetben, ha valaki tel-
jesíti KISZ-alapszervezetének legfonto-
sabb, az egész tagságra kiterjedő fel-
adatait, részt vesz alapszervezetének ál-
talanos, mindenkit érintő munkájában,
s ezen felül még a KISZ-élet más ter-
ületén rendszeres és tartalmas plusz
munkát is végez, teljesítette a társad-
almi-mozgalmi munka terén a párttag-
felvételnél számonkérhető alapvető fel-
adatokat.* Hangsúlyozzuk, e két követel-
mény együttes meglétéről van szó. A
KISZ-alapszervezet mindennapi életé-
ben való részvétel fölötti teljesítésére
gondolunk tehát egyrészt; másrészt
pedig arra, hogy az átlagos, kötelező
alapszervezeti feladatállás nélkül
önmagában bármilyen jó diákköri s
egyéb, felsorolt és nem felsorolt munka
sem lehet elegendő a tagfelvételhez.

A szakmai-tanulmányi munka ér-
tékelése szintén sok problémát
okoz a tagfelvételek eldöntése-
kor. Véleményünk szerint a képessé-
geknek megfelelő tanulmányi eredmény
meglétét vagy hiányát kell itt figye-
lembe venni, természetesen azon a ha-
táron belül, amikor e képességek bizo-
tos garanciát adnak az egyetem — nem
bukásokkal tarkított — elvégzéséhez.
Ezen belül persze a tanulmányi rendű-
ség komolyan latba esik, de perdöntő
nem lehet a tagfelvétel kérdésében.

Az is magától értetődő, hogy a fenti
szempontokat — a részletesebben tár-
gyaltakat és a csak egy mondatban
érintetteket is — nem kicsinyes mé-
ricskéléssel, hanem komplex módon, a
tettekkel is bizonyított világnézeti-pol-
itikai hozzájárulást tartozás összetettsé-
gében, s az egyéni elbírási alapján kell
számításba venni a tagfelvétel mérle-
gelésekor.

A pártépítési munka előkészítő sza-
kaszában nagyon fontos teendők hárul-
nak mind a párt-, mind a KISZ-szer-
vezetre. A feladatot bonyolítja, hogy
differenciáltan, az egyes évfolyamok
sajátosságait figyelembe véve kell vé-
gezni. Az első évfolyamon a hallgatók

általános megismerése a legfontosabb, a
másodikon a világnézeti, politikai, szak-
mai érdeklődésüknek, hajlamaiknak,
teherbírásuknak megfelelő feladatel-
látás, a III. évfolyamon az arra érde-
mesekkel a pártépítés szempontjából
való külön foglalkozás — egyéni elbe-
szelgetés és plusz feladatok adása — a
döntő, hogy azután a III. év második
felében, vagy a IV. évben a tagfelvétel
napirendre kerülhesen.

Több oldalról is fontos, hogy a tag-
felvételek erre az időszakra összponto-
suljanak. A tartalmi és formai feltéte-
lek a III—IV. éven elvileg már biztosí-
tottak, s az ekkor történő felvétel mind
az új párttagok, mind az egyetemi
pártmunka — végső soron általában a
párt — számára hasznosabb az V. év-
ben realizálódónál. A felvett hallgatók
így pártmunkában gazdagabb tapaszta-
latokat szerezve foglalhatják majd el új
munkahelyeiket, ezáltal egész pályake-
zdésük megalapozottabb, másrészt így az
egyetemi pártfeladatok megvalósítása
érdekében is többet tehetnek. Sőt, nem
elhanyagolható egy további momentum
sem. *A nem sokkal végzés előtt sorra
kerülő tagfelvételeknél ugyanis elég
gyakori a karrierizmus nyíltan kimond-
ott, vagy a hallgatók körében sut-
togva terjedő vádjá — néha nem is
alaptalanul —, illetve ennek ellenke-
zője: amikor V. éves hallgatók kizáró-
lag azért nem kéri felvételüket a
pártba, mert félnek, hogy lépésük ilyen
visszhangot vált ki. Mindezek termé-
szetesen nem zárhatják ki egyedi ese-
tekben s a szükséges feltételek meglé-
tekor sem a III. év előtt, sem az V. év-
ben történő tagfelvételt.*

Szervezetileg a pártépítés terén
legtöbbet tehetnek a párttag évfolyam-
felelősök és kollégiumi
patronálók, a pártcsoportok, a hallgató
párttagok, a kollégiumok állami és
diákvezetésének párttagjai, és termé-
szetesen a kari párt- és KISZ-vezető-
ségek. Feladataik részletezésére itt
nincs lehetőség, mindössze néhány kér-
désre térünk ki teendőiket illetően.

A pártutánpótlás nevelésének munká-
ját olyan értelemben is javítanunk kell,
hogy jobban tájékozottassuk a hallgató-
ság széles körét a realitás tagfelvételi kö-
vetelményekről! Sok hallgatóban téves,
illuzórikus, eszményített hiedelmek él-
nek a párttagság normáiról, s ez vissza-
tartja őket, vagy legalábbis hátráltatja
pártba való jelentkezési szándékukban.
Vagy ami még rosszabb: eleve kilátás-
talannak ítélik, hogy párttagok lehessen-
nek, ezért feladják a harcot és képessé-
geik alatt dolgoznak ahelyett, hogy a
párttagság mint cél sarkallná őket
munkájukban.

Ezzel szorosan összefügg és az igaz-
sághoz tartozik, hogy az érem másik
oldala szintén hangot kap olykor: a
pártba felvett hallgatók — úgymond —
némielg csalódnak a pártban, mert eset-
leg már a felvételtük megszavazó tag-
gyűlésen sem teljesen azt kapják, amit
vártak. Ez a tény szintén az illúzióktól,
a túlzott eszményítéstől mentes előké-
szítő munkára figyelmeztet bennünket.
Es nemcsak abban a vonatkozásban,
amiről az előbb már szó volt. Nemcsak
a párttagság normáinak realitás elmon-
dására kötelez, hanem a pártéletre való
alapos felkészítésre is. *Az ajánlók és a
pártépítés előkészítő stádiumában részt
vállaló más szervek legtöbbször csak
arra fordítanak figyelmet, hogy a szó-
banforgó hallgatók megfelelő párttag-
nak, hogy megismertessék vele a tagfel-
vételi követelményeit és az eljárásbeli
tudnivalókat, valamint a szervezeti sza-*

Folytatás
a 4-ik
oldalon

Folytatás
a 3-ik
oldalról

Dályzatot. Mindez persze rendkívül szükséges és hasznos, ugyanakkor sokszor megfedelkezünk arról, hogy elbeszélgessünk a hallgatónál a párt szervezeti életének menetéről, az egyetemi pártmunka mechanizmusáról, a taggyűlések szokásos lezajlásáról, hangulatáról stb.

Pártépítő munkánk néhány fontos kérdését vehettük most csak szemügyre. Befejezésül még arra utalnék, hogy a szervezeti szabályzat módosításának helyessége a pártépítés vonatkozásában is igazolást nyert egyetemi pártmunkánkban. A módosításból adódó újszerű feladatokat viszonylag zökkenőmentesen sikerült megoldanunk. Nem okozott különösebb problémát nálunk sem a tagjelöltség megszüntetése, sem az ajánlók megnövekedett felelősségének tudósítása, sem a KISZ-alapszervezetek ajánlói jogköre. Ez a viszonylag zökkenőmentes áttérés is azt bizonyítja, hogy eddigi pártépítő munkánk alapján jó volt. De éppen erre, a már meglévő alapra építve van lehetőségünk a még nagyobb eredményekre, a párt sorainak további erősítésére.

VÖRÖS LASZLO
JATE MSZMP VB-tagja

Vörös Lászlónak, a József Attila Tudományegyetem MSZMP végrehajtó bizottsága tagjának elemző irását azzal a szándékkal közöljük, hogy a benne fölvetett kérdésekről vitát indítsunk a lap hasábjain. Várjuk a másik két intézmény pártbizottságainak véleményét, szeretnénk közölni az érdekeltek, a jelenlegi és leendő egyetemista és főiskolás párttagok hozzászólásait.

Szerkesztőség

Az egyetemista, a tökéletes

TALÁLKOZTAM a tökéletes egyetemistával. Kis virágos parkban sétált és egy hindu-perzsa szótárt tanulmányozott. Szerényen, de öntudatosan mosolygott, amikor terveiről kezdődött.

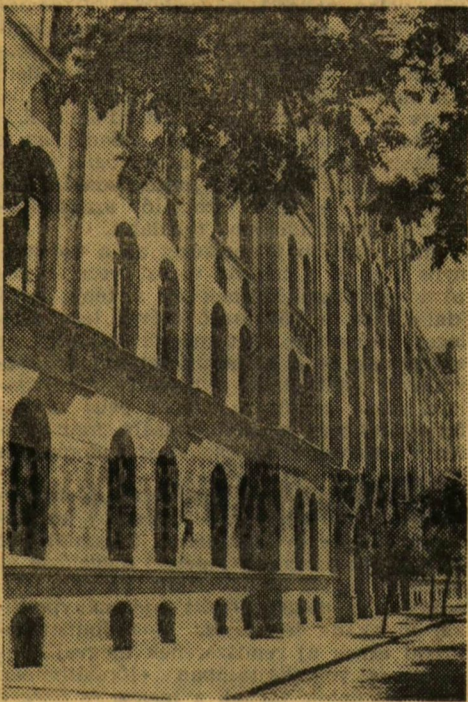
Szeretném gyarapítani nyelvtudásomat, ezért szabad időmben párhuzamosan tíz nyelvvvel foglalkozom. Sajnos, mindegyikkel csak egy félórás-két órás, mert negyvenkét órányi előadásom és szemináriumom van, s még néhány szabadon választott kollégiumot is fölvettem. Nem, nem jelenti ez azt, hogy szakbarbárként fogok kikerülni az egyetemről. Eljárak a politikai körökre, meghallgatom a Collégium Artium előadásait, van filmmúzeum-jegyem és operabérletem. Sajna, mindegyik műkedvelő csoport munkájába nem tudtam bekapcsolódni, s így csak a táncsoportnak s az egyetemi színpadnak lehettem tagja.

Megkérdelhetem egyébként az alapszervezeti titkárt is, hogy mennyi mozgalmi munkát végzek. Az alapszervezeti titkárt ugyanis én vagyok. Ezért élen kell járnom a társadalmi munkában. Egyébként kitűnő rendű vagyok, mert minden nap, este áttanulmányozom a tananyagunk azokat a részeit, amelyekről napközben hallottam, nehogy a vizsgaidőszakban túlságosan meglegyek terhelve.

Jó is ez a sok elfoglaltság, mert így csak az igazán művészi filmeket tudom megnézni, s csak értékes könyveket olvasok. A mexicói válogatottba már nem tudtam bekerülni, pedig az utóbbi időben sokat edzettem sakban és gombfociban.

Higgye meg, érdemes minden előadást végighallgatni itt. Legutóbb a waterlóói csatáról maga Napóleon beszélt — mutatott egy szótlanul fel-alá sétáló alacsony férfi felé — s a relativitásról könnyen érthető előadást tartott Einstein. De bocsásson meg, most már sietnem kell, mert Hegel tartja a filozófiai szemináriumot, s 5 nagyon szigorú ember.

ÍGY SZÓLT a tökéletes egyetemista, majd könnyedén megemelte a fajakat a fején, és fölmászott az egyik fára.

Pályázat, pályakezdés: gondok

Hogyan valósulnak meg azok a tervek, amelyekkel eltelve a felvételi bizottság elé állnak a frissen érettségizett fiatalok? Hogyan teljesülnek az álmok, amelyeket az egyetemi padokban szőnek? Hogyan helyezkednek el a végzett fiatal pedagógusok most, az új pályázati rendszer bevezetésével; mi erről a véleménye a fiatal szakemberek elhelyezésével foglalkozó hivatalos fórumoknak? Ezekről a kérdésekről beszélgettem a József Attila Tudományegyetem végzett hallgatókkal, valamint a Szeged Városi Tanács Művelődési Osztálya és a Csongrád megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya vezetőivel és személyügyi főelőadóival.

A geológus, aki mégis tanár lett

M. B. tavalyelőtt végzett a József Attila Tudományegyetem Természettudományi karán. Több mint öt éve látom hol biciklin száguldani a városban, hol hátizsákkal felpakolva éppen túrára indulni. Évfolyamán negyedmagával kapott földtan-földrajz szakos tanári diplomát.

Az Aradi-vertánus terén találkoztunk. A viszonylag csendes vasárnap délelőtt egyedül ült az egyik padon, s fejét lehajtva belemélyült egy térkép tanulmányozásába. Felcsillant a szeme, amikor arról kérdeztem, hogyan választotta ezt a pályát.

— A felvételi bizottság elé már úgy mentem: geológus szeretnék lenni. Földrajz-biológia szakra vettem fel, s második éves koromban átszakosodtam. Speciál-kollégiumokat hallgattam, különleges te-repgyakorlatokon vettem részt — negyedmagammal.

— Volt-e konkrét elképzelésed a végzés utáni elhelyezkedésről?

— Az Országos Kőolaj és Gázipari Trösztnél fűrógeológust kerestek. Ide akartam pályázni. Ugyanakkor a bajai Vízgazdálkodási Technikumban is hirdettek pályázatot. Erre vártam — a pályázatot visszavonták — a másiktól meglekstem. Kapkodtam fűhöz-fához. Végül tavaly július elsején a Szegedi Tervező Szövetkezethez mentem. Augusztusban már véleményeztem a Mindszenti Szolgáltató Ház talajmechanizmusát — egyébként fél év gyakorlat kell, hogy valaki véleményezhessen — s ezt még 39 hasonló feladat követte.

Ez év augusztusában került át a Tiszaparti Ginnázium és Vízügyi Szakiskola tanári karába. Szintén pályázat alapján.

— Hogy találd fel magad, mint geológus tanár?

— Sosem akartam pedagógus lenni, de most a „vizeseket” nem hagynám ott, főleg ha anyagilag sem lenne hátrányosabb a tanítás, mint a nem-pedagógus állások. Nagyon várom már, hogy elméleti órák is legyenek, akkor majd színvonalas előadásokat tarthatok, nemcsak a gyakorlat irányítás lesz a feladat. Az iskolában több a szabadidő, tudományos kutatásra is van lehetőség.

M. B. egy harmickét fős természetjáró szakosztályt is vezet, s mint építészeti alapképzéssel rendelkező, a tervezéshez is ért.

— Ha úgy alakulna, itt hagynád Szegedet?

— Amikor végeztam, minden további nélkül elmentem volna — bár a családi körülmények ide kötnek — mostmár nem szívesen hagynám itt a várost. 27 éves

leszek; öregszik az ember — mondja nagyon komolyan, és én nem tudom mosolygás nélkül hallgatni.

Szerződéssel a városi könyvtárban

Marikával a könyvtár olvasótermében találkoztam. Móra Ferenc patinás íróasztala mögött ült, mint olvasótermi felügyelő. Fehér köpenyes alakja megvilágot a könyvekkel megrakott, régi polcok között. Az idén végzett a Bölcsészettudományi kar magyar-orosz szakán.

— Most is az a mondás járja a magyar szakosok között: velük Tiszát lehet rekeszteni?

— Elég sok magyar szakos végzett az idén is, s magyar-orosz szakos állásra nem volt kilátás, Szegeden. Olyat hirdettek csak meg, amelyhez több év gyakorlat kellett. A járásban sem igen volt lehetőség, viszont a családi körülmények engem ide kötnek. Szegeden dolgozik a férjem és itt van a kislányom. Ráadásul abban az időszakban, amikor a pályázatok után járhattam volna, beteg volt a gyerek.

— Jónak találd a pályázati rendszert?

— Nem teljesen. Akárhová mentünk, azzal fogadtak: Már van jelentkezés. Így aztán vannak olyan évfolyamtársaim, akik sok állást megpályáztak addig, amíg egyet is megkaptak. Most a könyvtárban szerződéssel dolgozom. Ha ezt meghosszabbítják, szívesen itt maradok, bár az estig tartó munkaidő erősen lekötö az embert.

Aki ionak találja a pályázati rendszert

Mártát a mennyezetig érő könyvszekrény mellett találtam. A régi orosz templomokról írt szakdolgozatot, s most annak továbbfejlesztésén dolgozik. Mosolygva meséli, hogy naponta utazik Dorozsmára, ahol orosz és történelmet tanít ötödik és hatodik osztályos tanulóknak.

— Mi kötött Szegedhez, Márta?

— Itt dolgozik a férjem. Azoknak talán könnyebb, ahol a férj és a feleség egyaránt pedagógus. Együtt pályázhatnak valahová.

— Mi a véleményed az új pályázati rendszerről?

— Feltétlenül jónak találom. A legfőbb pozitívuma az, hogy kétoldalúan szabad választást biztosít. Választhat — az adott lehetőségek között — a pályázó, kiválaszthatja a neki legjobban megfelelő állást. Választhat az iskola is a pályázók között. Arra eddig vajmi kevés lehetőség volt, hogy egyik megyéből a másikba átkerüljön valaki. Most a pályázati rendszer bevezetésével házastársak is könnyebben elhelyezkedhetnek.

— Hogy zajlott le nálatok a pályázás?

— A Köznevelés folyamatosan meghirdette az állásokat. Áprilistól lehetett beadni az egyetemre a pályázatot, az egyetem azt tovább küldte az állásokat meghirdető művelődési szerveknek. Ugyanakkor az egyetem felhívta a figyelmünket a lehetőségekre.

— Szereted az általános iskolát?

— Jó gyakorlatot ad az itteni munka. Nem származik belőle hátrány semmi képpen sem, ha általános iskolában kezd valaki Pontos és alapos munkára kényeszerít. Nem számíthatok rá, hogy már meglévő ismeretanyagomra építek, nekem kell az alapokat megteremtteni.

— Elmentél volna más területre dolgozni?

— Mindig tanítani akartam. Ha semmiképpen sem sikerült volna a környéken állást szerezni, akkor, hogy Szegeden maradhassek, kénytelen lettem volna más területen elhelyezkedni.

Életcél nem kevés viszontagsággal

K. Z. is a pedagógia megszállottja. Ha nem taníthatna, más területen nemigen találna meg a munka igazi szépségét. Sokszor hallja az ember: „Életcélnak tekintem”. Nála ez igazán őszintén hangzik.

Családi körülmények kötik Szegedhez. Állásba akkor lépett, amikor még az egyetem is foglalkoztat az elhelyezéssel, de már megindult a pályázattal történő elhelyezkedés is. Ez a kettősség még inkább önálló álláskeresésre ösztökélte a hallgatókat, így aztán 1 év alatt igen változatos utat járt végig. Egyik szerződés követte a másikat. Amikor lejárt, ment újabb után. Dolgozott napközben, a megye más városában levő középiskolában, városi általános iskolában, és most ismét szerződéssel középiskolában.

— Sajnos a pályázati rendszerről véleményem mondani nem tudok. Szerződéses munkahelyeim voltak. Gondolom, ha az elbírálásnál minden tényezőt figyelembe vesznek, akkor jó eredménye lesz.

— Milyen tapasztalatokat szerezte a különböző iskolákban?

— Az általános iskolai tanítás a középiskolai tanárnak nem mindig szerencsés feladat. A szakanyagból sokat felejt az ember, hiszen csak kis részét adhatja tovább. S a módszerek is egészen mások. Én nem is gyakoroltam általános iskolában, csak a középiskolai oktatási módszereket ismertem meg. Egy év alatt sokféle érdekes tapasztalat gyűlt össze bennem. Tanteffületeket ismertem meg, betekintettem az általános iskolai mun-

kába, a napközi és a középiskola életébe: ez a változatosság azonban, úgy érzem inkább ártott, mint használt.

— Meg tudad-e valósítani ilyen körülmények között az egyetemen kialakult elveidet?

— Az általános iskolában nem tudtam. Erősebb idegrendszer, szuggesztív képesség kell hozzá. Az idő nagyobb része a fegyelmezzel telik el. Középiskolában azt hiszem sikerül majd az elképzeléseimet megvalósítani.

A döntések helye és a számok tanulságai

A véleményeket hallva, s azokat összegezve elmentem oda, ahol a sokat emlegetett pályázatok sorsáról döntenek. A Szeged M. J. Városi Tanács Művelődési Osztálya személyügyi főelőadója tette fel a kérdést: mi is az igazság, hogyan alakul a pedagógus szükséglet, van-e lehetőség végzett hallgatók szegedi elhelyezkedésére?

— A Művelődésügyi Minisztérium a pályázati rendszerről tárgyalva megállapította, hogy a négy megyei jogú városnak (Debrecen, Miskolc, Pécs, Szeged) azonosak a gondjai. Ezek a városok téltéve vannak, a megyék többi városaiiban viszont nem egyszer „ordító” a pedagógushány. Ha országos viszonylatban nézzük, jelenleg is sok betöltetlen állás van. Erről vallanak a statisztikai tájékoztatók számadatai is. Tanerő ellátottság me-gyénként (a szükséglet százalékban) cím-szó alatt a következő számokat találjuk: Debrecen 96,6 %, Miskolc 96 %, Pécs 97,7 %, Szeged 98,1 %. Tehát a megyei jogú városok között is Szeged a legtelítettebb. Fejér megye 93,8 %, Nógrád megye 90,8 % és Szabolcs-Szatmár megye 93,5 %, a pedagógusokkal legkevésbé ellátott megyék. Ezekben rendkívül magas a képzés nélküli pedagógusok száma (Fejér megyében általános iskolában 171 képzés nélküli pedagógus tanít, Nógrádban 105 és Tolnában 111).

— Milyen körülmények nehezítik még a szegedi elhelyezkedést?

A pedagógus felesleg az átlag iskolák felső tagozatán mutatkozik, mert évről évre kevesebb a tanuló, s ahogy a korcsoportok haladnak fölfelé, egy-két év múlva a középiskolában is jelentkezni fog ez a létszámcsökkenés. Gond lesz, a már állományban levő pedagógusok foglalkoztatása is. Senkit sem bocsájtottunk el, átcsoportosítással, nyugdíjazásokkal oldottuk és oldjuk meg ezt a problémát. Azonban jelentkezik feszültség is (középiskolai tanárok általános iskolákban, napközliothonokban dolgoznak, nyugdíjkorhatáros pedagógusokat szándékuk ellenére kellett nyugdíjazniuk, stb.). A ne-hézségeket fokozza az, hogy nem egyformán jelentkezik a szükséglet és a kínálat sem. Egyetemi viszonylatban rendkívül sok a végző magyar-történelem és biológia-földrajz szakos tanár, viszont a testnevelő tanár például kevés.

— Elvonatkoztatva Szegedtől, milyen általános vélemény alakult ki az új pályázati rendszerről?

— Nagy a vita. A Művelődésügyi Minisztérium országosan felmérte a tapasztalatokat. Megállapították, hogy alapjában jó az új rendszer, de finomításokat kell rajta végrehajtani. Pozitívuma, hogy jobban ki lehet így elégíteni a szakokra vonatkozó igényeket, s szociális szempontokat is jobban figyelembe lehet venni. A baj az, hogy a nagyobb városok vonzása következtében sok helyre nem jut pályázó. Ami nálunk fölöslegként jelentkezik, az másutt hiányt jelent.

— Hogy történik a pályázatok elbírálása?

— Bíráló bizottság ül össze; az igazgatók előzetesen ajánlást tehetnek a jelölt személyére. A döntés a munkáltató, a Pedagógus Szakszervezet és más társadalmi szervek bevonásával történik meg. A pedagógus hiánnyal küzdő falusi és tanyai iskoláknál az anyagi ösztönzést is felhasználva igyekeznek tanárokat, tanítókat szerezni. (Lakás, letelepítési segély.) Sokfelé kétszeres előléptést is adnak.

Javítani a pályakezdés létfeltételein

S mit mond ezekről a problémákról a Csongrád megyei Tanács Művelődésügyi Osztályának vezetője és személyügyi főelőadója?

— Csongrád megyében az 1968–69-es tanévre meghirdetett állások száma 159 volt. Erre 379-en pályáztak. Ebből 145 pályázó nyert felvételt. 1967–68-as tanévben végeztek közül 82, már pedagógusként állományban levő 52, s egyéb területen dolgozó 11 személy.

— A városok pedagógus ellátottságát hogy befolyásolta a pályázati rendszer?

— Viszonylag kevés középiskola van a megyében, a középiskolai tanárok nehezen tudnak elhelyezkedni. A megyében volt olyan iskola, ahol nem túl jó lehetőséggel várták a kezdő tanárokat. Az elmúlt évben mégis gyors útemben javult a szakos ellátottság. Régebben 5–6 év kellett ahhoz, hogy 1–2 százalékkal növekedjen a szakos tanárok aránya. A pályázati rendszer 3 évvel ezelőtti kísérleti bevezetése azt hozta magával,

